

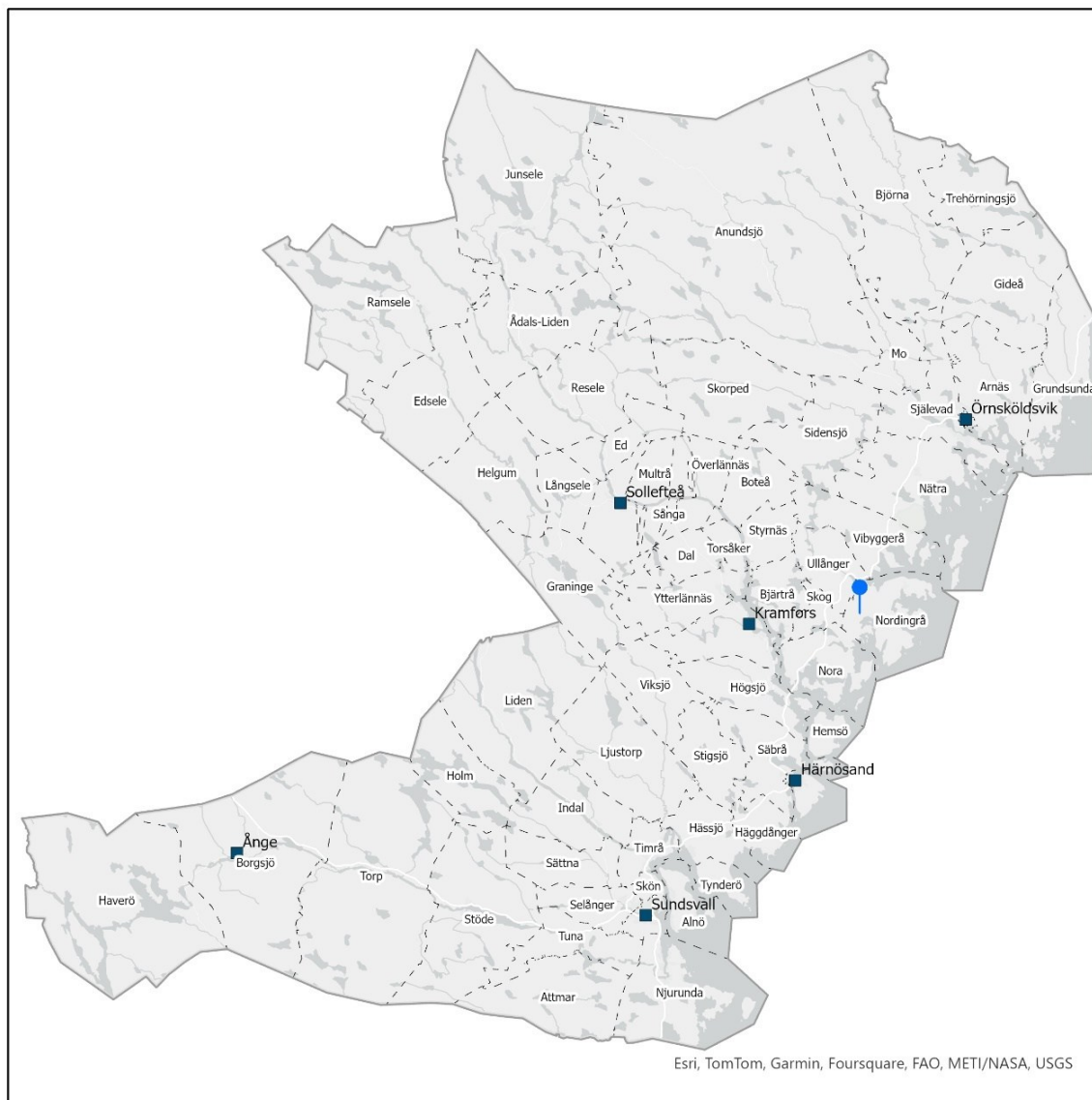
VÄSTERNORRLANDS MUSEUM

Dokumentation av bro i Vännersta, Nordingrå, 2024

L2024:4211, Vännersta 1:1, Nordingrå, Kramfors, Ångermanland,
Västernorrlands län

Rapport 2026:8
Fredrik Gustavsson

Dokumentation av Bro i Vännersta, Nordingrå, 2024

Rapportnr: 2026:8 Västernorrlands museum

Framsidesbild: Stenblock framför stenbro, foto från väst.

Västernorrlands museum

Murbergsvägen 31

871 50 Härnösand

www.vnmuseum.se

ISSN 2000-0111

© 2024 Västernorrlands museum, Härnösand.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY

Kartor: Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, I2018/00090, © Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister (KMR)

Maps throughout this report were created using ArcGIS® software by Esri. ArcGIS® and ArcMap™ are the intellectual property of Esri and are used herein under license. Copyright © Esri. All rights reserved. For more information about Esri® software, please visit www.esri.com.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Bakgrund.....	5
Syfte.....	5
Metod	6
Natur- och fornlämningsmiljö	7
Redovisning av arbetet.....	9
Anläggningar	12
Tolkning och diskussion.....	17
Tekniska och administrativa uppgifter	18
Arkivhandlingar.....	18
Bilaga 1. Planritningar	19
Bilaga 2. Fotolista.....	20

Sammanfattning

Med anledning av Trafikverkets planerade reparation och underhåll av bron i Vännersta, längs väg Y833, har dokumenterat och registrerat en äldre, intilliggande stenvalvsbro som är planerad att rivas.

Stenvalvsbron var delvis raserad sedan tidigare. Enligt kartstudier har det gått att bevisa att bron är en fornlämning, då den förekommer på en karta från 1791.

Bakgrund

Med anledning av Trafikverkets planerade reparation och underhåll av bron i Vännersta, längs väg Y833, har Västernorrlands museum dokumenterat en äldre, intilliggande stenvalvsbro som är planerad att rivas. L2024:4211

Syfte

Syftet med dokumentationen var att fastställa brons antikvariska status, samt att dokumentera och registrera lämningen.

Målgrupper är Länsstyrelsen och Trafikverket.

Metod

Det krävdes en varierad metodologi för att dokumentera L2024:4211 då skogen blockerade satellitsignaler. Bron ritades för hand i plan. Två punkter placerades ut i mån av tillgång till RTK-GPS-signaler och användes i syfte att enkelt rektifiera den analoga ritningen.

Foto med både systemkamera och mobiler, samt videoinspelning med mobil, genomfördes från olika vinklar.

Inför fältbesöket utfördes studier av historiska kartor i ArcGIS Pro.

Natur- och fornlämningsmiljö

Utredningsobjektet är beläget direkt nordväst om en modern vägbro längs väg Y833. Det direkta närområdet är präglat av ett vattendrag som går mellan Hållsjön och Bottenhavet. Vegetationen antyder att L2024:4211 är långvarigt övergiven då träd (björk och gran) med diameter på runt 60 cm har växt upp genom bron. Även terrängen längre norrut, upp längs vattendraget, har träd som är av liknande ålder. Bron är helt övervuxen med gräs och bärris, och det syns inga spår av stenkonstruktionen när den betraktas från ovan.

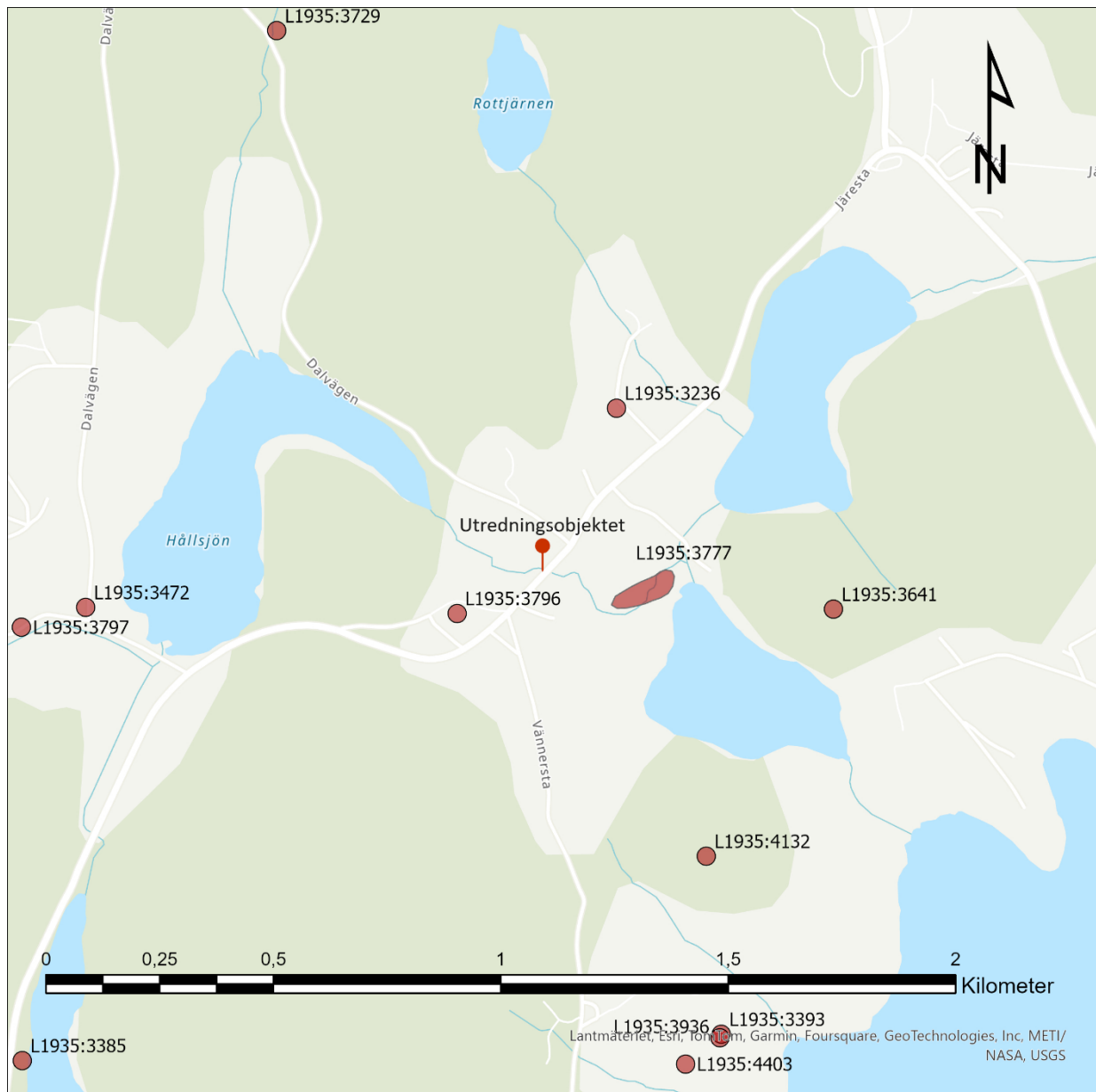
Den närmsta fornlämningen är L1935:3641 vilket är en stensättning som ligger 640 meter öst om bron. Mer närliggande finns ett antal ÖKL (Övrig Kulturhistorisk Lämning) och mest framträdande är ett småindustriområde vilket har diameter 152 x 48 m, och beläget 165 m ostsydost om L2024:4211, längs samma vattendrag.

Det finns vidare behov av inventering i området då observationer av småindustriellt kulturarv enkelt kunde göras också norr om L2024:4211, längs vattendraget. Dessa småindustriella lämningar finns ej med i Kulturmiljöregistret.

Direkt sydväst om L2024:4211 fanns ett betongfundament från ett hus, samt en gammal dynamo, vilket enligt en lokalbo var ett tvätteri som användes långt in på 1900-talet.

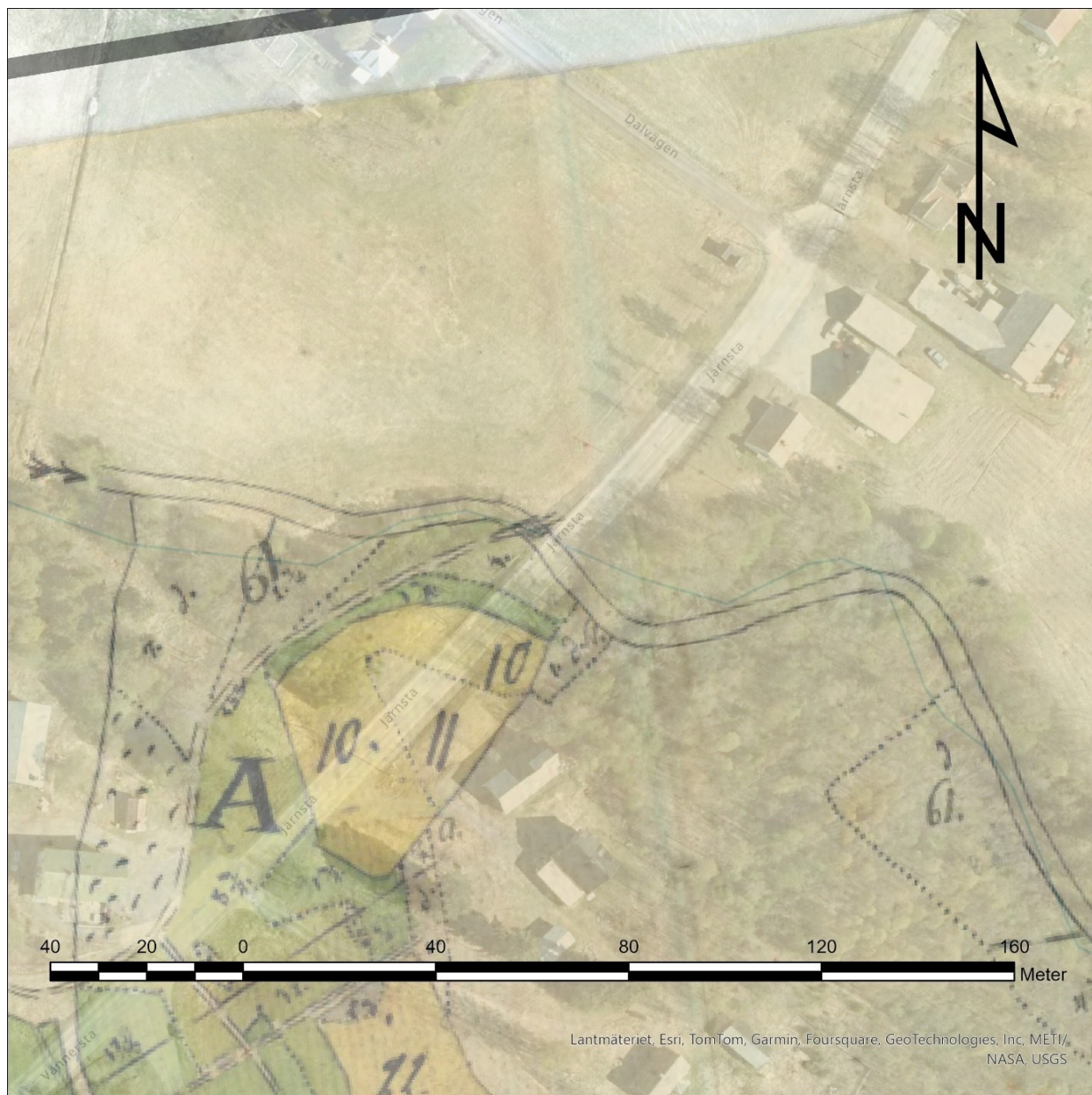
Figur 1. Arbetsfoto där Fredrik placerar ut mätstockar uppe på den övervuxna bron. Foto från öst.

Figur 2. Översiktskarta. Utredningsobjektet, L2024:4211, har koordinater 664 230,56E 6 982 612,26N m.

Redovisning av arbetet

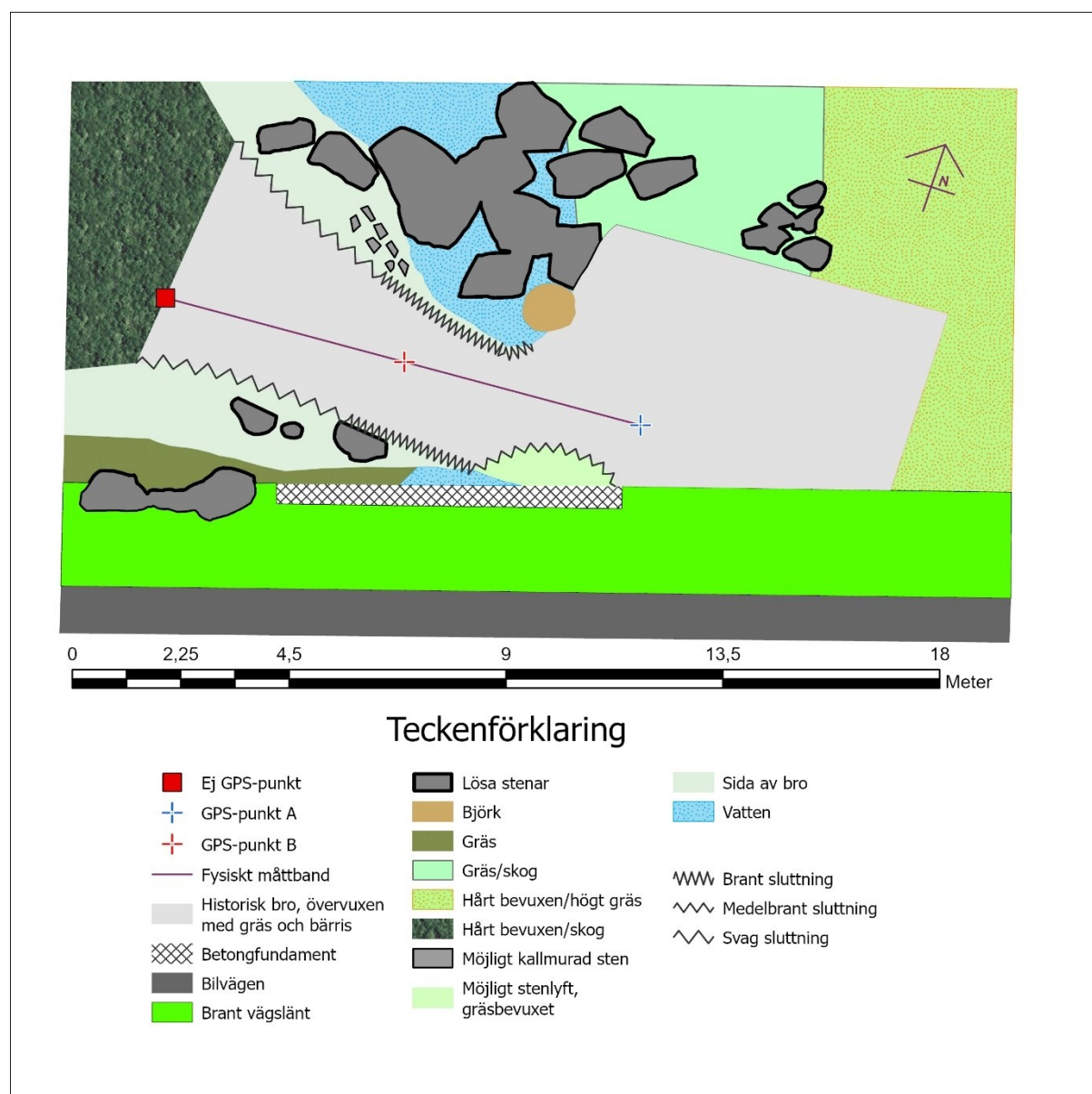
Kartstudier utfördes innan fältarbetet inleddes var det visade sig att bron är äldre än 1791, då det gick att utröna den på en storskifteskarta från 1791. L2024:4211 är därmed en fornlämning.

Figur 3. Bron, L2024:4211 i mitten av kartan. Storskifteskarta från 1791. (Nils Nidman, september 1791)

Fältarbetet utfördes av två arkeologer en solig augustidag 2024 och kompletteringar efter avverkning utfördes av en arkeolog i maj 2026. Undersökningsmetodologin var ej destruktiv, i det att inga provgropar eller liknande grävdes, utan bron dokumenterades utifrån vad som var synligt från ytan.

Fotografier, RTK-GPS, skalenlig planritning och skriven dokumentation enligt RAÄs schablon för stenvälsbroar har genomförts.

Figur 4. Digitaliserad planritning av bron. Bron är helt övervuxen med gräs och bärris, och färgen grå utvald för att förtydliga bron som i verkligheten är grön när sedd från ovan.

Figur 5. Foto av bron, taget från öster.

Figur 6. Efter avverkning. Foto från öster.

Det var komplicerat att få bra foton av bron, då området var så pass hårt bevuxet med stora träd. Det fanns också säkerhetsrisker, då bron uppenbarligen redan kollapsat till viss del, vilket betydde att det inte gick att ta foton från under bron.

Bron registrerades som L2024:4211 (stenvalvsbro).

Anläggningar

Stenvalvsbron, L2024:4211, är den enda anläggningen som har dokumenterats i projektet.

L2024:4211 är 10 meter lång och går i öst-västlig riktning. Den är 5-2,5 meter bred, och 3 meter hög från vattennivån. Den har endast ett valv vilket är 2,3 meter långt och 2 meter högt. Byggt av tuktade gråstenar vilka är 0,6–1,8 meter långa. Stenar är ej synliga från ovan då bron är övervuxen med gräs och bärris. Bron är kollapsad, vilket möjligtvis är som resultat av en björk (60 cm diam) som vuxit upp genom den. Brons ursprungliga bredd kan vara upp till 5,5 meter innan den rasade, baserat på måttet på den ej raserade delen av brofundamentet längst åter öster (se figur 3.).

Figur 7. L2024:4211 stenvalvet, foto från sydväst.

Figur 8. L2024:4211 stenvalvet, foto från öst. Taget från under den intilliggande moderna bron.

Figur 9. L2024:4211, stenvälv, foto från väst. Taget stående på de lösa stenblocken där bron rasat.

Figur 10. Stenblock i floden, där bron har rasat. Foto från väst.

Figur 11. Bron parallellt med den nya vägbron, efter avverkning. Foto från nordost.

Figur 12. Bron från nordnordost efter avverkning.

Figur 13. Bron från väster efter avverkning.

Tolkning och diskussion

Stenvalvsbron L2024:4211 är en fornlämning. Bron är äldre än 1791 och är ej längre i bruk, vilket möjligtvis kan vara som en följd av att den är ungefär till hälften raserad. Det är oklart vad som har orsakat brons förfall, men det förekommer tjocka träd där bron sannolikt stått innan den föll vilket kan ha pressat isär de kallmurade stenarna.

Tekniska och administrativa uppgifter

Västernorrlands museum dnr	2024/158
Länsstyrelsens dnr	431-583-2024
Län	Västernorrland
Landskap	Ångermanland
Kommun	Kramfors
Socken	Nordingrå
Fastighet	Vännersta 1:1
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Koordinater mittpunkt	N 6 982 612,26 E 664 230,56
Höjd över havet	32 m.ö.h.
Fältarbetstid	2024-08-13
Fältpersonal	Fredrik Gustavsson, Maria Lindeberg & Madeleine Nilsson
Rapportsammanställning	Fredrik Gustavsson
Kartering	RTK-GPS, programvara ArcGIS Pro
Grävmaskinist	

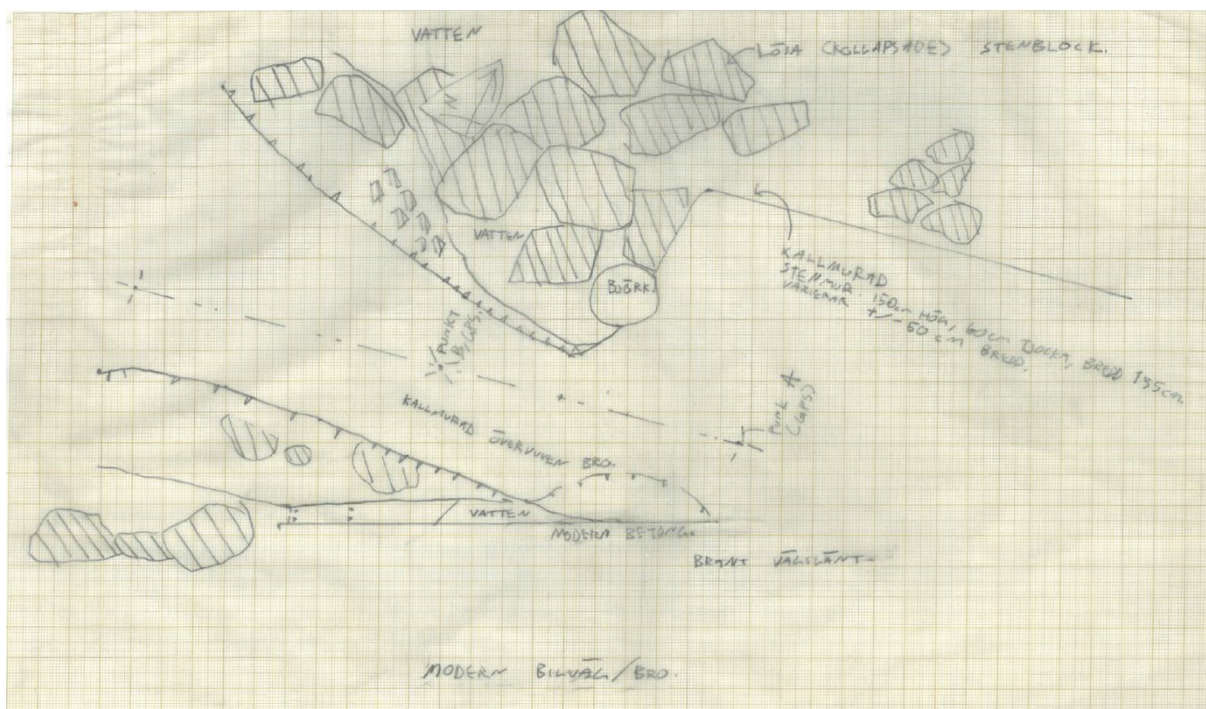
Dokumentationsmaterial i form av fotografier, mätfiler och beskrivningar förvaras på Västernorrlands museum.

Arkivhandlingar

Ärendet förvaras i arkivet på Västernorrlands museum. Ritningar förvaras i Västernorrlands museums topografiska ritningsarkiv.

I ärendet ingår förfrågan om undersökningsplan, undersökningsplan och kostnadsberäkning, beslut samt andra relevanta handlingar.

Bilaga 1. Planritningar

Planritning innan digitalisering.

Bilaga 2. Fotolista

Bildnr	Motiv	Sett från
401-402	Översikt från vägen och nuvarande bro till vänster, stenvalvsbron nere till höger med en björk i.	Ö
403-406	Skada mitt i bron, en björk och gran troligen sprängt lös stenar.	N-Ö
407	Stenvalvsbron och den nuvarande bron möts, övre delen	V
408-409	Valvet från södra sidan	S
410	Stenvalvsbron och den nuvarande bron möts, valvet ned mot bäcken	V
411	Den "nya" bron - en rejäl konstruktion av stora huggna stenar och betong	N
412-415	Stenvalvsbron med betongen till den nuvarande bron till höger	V
416	Valvet från södra sidan	S
417-420	Valvet från södra sidan, flera bilder för ev fotomontage	S
421-422	Valvet från södra sidan	S
423-435	Valvet från södra sidan, konstruktion detalj, flera bilder för ev fotomontage	S
434-435	Västra brofästet nya och gamla bron södra sidan	Ö
436	Rasade stenar i brons norra del. Sett från bäcken under valvat.	S
437	Stenvalvsbron med betongen till den nuvarande bron till höger	V
438-443	Stenvalvsbron norra sidan, delvis raserad	N
444	Del av östra brofästet från norr, delvis rasat.	V
445	Stenvalvsbron norra sidan, delvis raserad	N
446	Del av östra brofästet från norr, delvis rasat.	V
447-450	Stenvalvsbron norra sidan, delvis raserad	N
451	Stenvalvsbron med betongen till den nuvarande bron till höger	V
452	Husgrund till tvätteri, strax väster om bron	N
453	Husgrund till tvätteri, strax väster om bron	Ö
454	Husgrund till tvätteri, strax väster om bron	N
Mobilbilder	Motiv	Sett från
1	Ovansidan av bron efter avverkning	O
2	Ovansidan av bron efter avverkning	O
3	Ovansidan av bron efter avverkning	O
4	Ovansidan av bron efter avverkning	SV
5	Ovansidan av bron efter avverkning	NO
6	Ovansidan av bron efter avverkning	NO
7	Ovansidan av bron efter avverkning	NO
8	Ovansidan av bron efter avverkning	NO
9	Brovalvet	N
10	Brovalvet	N
11	Brovalvet	N
12	Brovalvet	N
13	Lövträdlöpare?	
14	Brovalvet	NNO
15	Brovalvet	NNO
16	Brovalvet	NNO

17	Bäcken under bron	V
18	Bäcken under bron	V
19	Brovalvet	V
20	Brovalvet	V

DSC00400.JPG

DSC00401.JPG

DSC00402.JPG

DSC00403.JPG

DSC00404.JPG

DSC00405.JPG

DSC00406.JPG

DSC00407.JPG

DSC00408.JPG

DSC00409.JPG

DSC00410.JPG

DSC00411.JPG

DSC00412.JPG

DSC00413.JPG

DSC00414.JPG

DSC00415.JPG

DSC00416.JPG

DSC00417.JPG

DSC00418.JPG

DSC00419.JPG

DSC00420.JPG

DSC00421.JPG

DSC00422.JPG

DSC00423.JPG

DSC00424.JPG

DSC00425.JPG

DSC00426.JPG

DSC00427.JPG

DSC00428.JPG

DSC00429.JPG

DSC00430.JPG

DSC00431.JPG

DSC00432.JPG

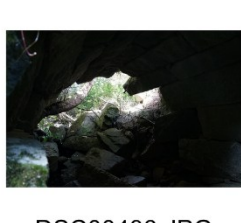
DSC00433.JPG

DSC00434.JPG

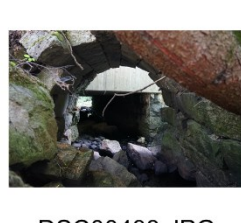
DSC00435.JPG

DSC00436.JPG

DSC00437.JPG

DSC00438.JPG

DSC00439.JPG

DSC00440.JPG

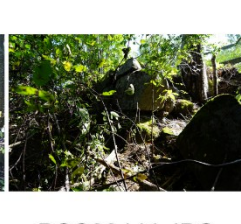
DSC00441.JPG

DSC00442.JPG

DSC00443.JPG

DSC00444.JPG

DSC00445.JPG

DSC00446.JPG

DSC00447.JPG

DSC00448.JPG

DSC00449.JPG

DSC00450.JPG

DSC00451.JPG

DSC00452.JPG

DSC00453.JPG

DSC00454.JPG